

А. В. Камінська, Брянківський технолого-економічний технікум Луганського національного університету імені Тараса Шевченка

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Камінська А.В.

Формування готовності майбутніх викладачів до інноваційної діяльності у вищому навчальному закладі

У статті розглядається проблема формування готовності майбутніх викладачів до інноваційної діяльності у вищому навчальному закладі та визначення педагогічних умов і закономірностей вирішення цієї проблеми.

Ключові слова: інноваційна діяльність, професійна готовність.

Каминская А.В.

Формирование готовности будущих преподавателей к инновационной деятельности в высшем учебном заведении.

В статье рассматривается проблема формирования готовности будущих преподавателей к инновационной деятельности в высшем учебном заведении та определение педагогических условий и закономерностей решения этой проблемы.

Ключевые слова: инновационная деятельность, профессиональная готовность.

Постановка проблеми. Нинішній стан соціально-економічного розвитку українського суспільства зумовлює необхідність підготовки освічених, моральних, мобільних, конструктивних і практичних людей, здатних до співпраці, міжкультурної взаємодії, які мають глибоке почуття відповідальності за долю країни, утвердження її як суверенної, незалежної, демократичної, соціальної, правової держави. Освіта є основою розвитку особистості, її інтелектуального багатства, запорука майбутнього України. Провідна роль у цьому процесі належить педагогу.

Загальні процеси реформування вищої освіти України у контексті завдань Болонського процесу актуалізують звернення до питань інноваційних процесів

в галузі освіти, що виникали в різні історичні періоди і визначають її розвиток сьогодні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив, що проблема управління такого типу навчальними закладами розглядається в працях В. Стефаник, Н.Бабич, Н.Кузьміна, та ін. Але вона не була вирішена через наростаючий консерватизм в управлінській діяльності. Новий етап створення інноваційних шкіл пов'язаний з політикою демократизації українського суспільства. Оскільки педагогічні інновації виконують безліч функцій в розвитку освітньої системи і стають масовим явищем, управління творчими пошуками професорсько-викладацького складу так само набуває характеру системного процесу [1, с. 21]. Для створення цілісної системи підготовки викладача до інноваційної діяльності необхідно виявити загальні механізми цієї підготовки, що й визначено метою данного дослідження.

Водночас, подальшої розробки потребує як педагогічна теорія, так і організаційні аспекти підготовки фахівців. Недостатньо вивченими залишаються можливості застосування інновацій у професійній діяльності, формування цілісної системи знань і вмінь студентів.

Мета статті – визначення педагогічних умов і закономірностей, що забезпечують формування готовності майбутніх викладачів до інноваційної діяльності у ВНЗ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дуже важливо, що інноваційне навчання забезпечується не застосуванням окремих способів навчання, а було пов'язане з переглядом сутнісних характеристик процесу придбання знань, розробкою нового стилю навчального спілкування. Цей перегляд передбачає рішення системи мети і завдань: аналіз змістовної сторони навчального процесу розробку технології подачі навчального матеріалу, вивчення технології його обробки, вибір і застосування методів, прийомів, засобів і форм навчання. З'ясовано, що вивчення характеру, особливостей побуту і потреб широкого загалу населення є необхідною умовою обґрунтування принципів інноваційного навчально-виховного процесу.

Показово, що загальносвітова тенденція гуманізації педагогічної галузі здійснюється через гуманітаризацію змісту професійної підготовки (акцентування уваги на опанування рідною та іноземними мовами, засвоєння системи культурних цінностей свого та інших народів світу, формування стійких осмислених літературних уподобань і смаків тощо). Науковий, світський характер навчання, що виявляється практично у прагненні викладача показати загальну логіку науки, що є ґрунтом навчальної дисципліни, продемонструвати приклад володіння методологією досліджень в межах проблематики навчальної програми, стимулювати майбутніх фахівців до конструктивної професійно спрямованої творчої, дослідної роботи. Єдність національного і загальнолюдського компонентів культури, формування національної свідомості, любові до рідної землі і свого народу; володіння українською мовою, використання усіх її багатств і засобів у мовній практиці, прищеплення шанобливого ставлення до надбань культури, історичної спадщини, традицій і звичаїв народів, що населяють Україну, оволодіння надбанням і критичне осмислення світової культури. Демократизація виховання – це розвиток різноманітних форм співробітництва, встановлення довіри між викладачем і студентом, організація педагогічного спілкування на основі взаємоповаги, розуміння запитів, потреб та інтересів кожної особистості. Пріоритет інтелектуальної і моральної спрямованості змісту навчання і виховання у вищій школі професійного спрямування. Поєднання активності, самодіяльності і творчої ініціативи тих, хто навчається, з вимогливим керівництвом викладача з урахуванням у навчально-виховному процесі індивідуальних, вікових особливостей студентів, слухачів [2, с. 36].

Інноваційне навчання – це такий динамічний педагогічний процес, який забезпечує включення емоційних сфер психіки того, хто навчається, активне функціонування його інтелектуальних і вольових потенцій, сприяє формуванню стійкого інтересу до навчального предмета, слугує ціннісним стимулом для самоосвіти, сприяє формуванню активної, творчої, гармонійно розвиненої особистості.

Аналітичне вивчення результатів чисельних досліджень свідчить, що інноваційні процеси – важливий шлях подолання формалізму в навчанні, що об'єктивно притаманний мережі вищих професійних шкіл України. Відмітною особливістю навчально-пізнавальної діяльності в інноваційному навчанні є підхід до організації оволодіння знаннями, створення умов включення тих, хто навчається, не просто в діяльність, а в діяльність творчу (пошукову, самодіяльну, ініціативну, самостійну тощо), зумовлену: видом навчально-пізнавальної діяльності (спостереження і практична дія переважають над слуханням академічних теоретичних знань або супроводять його); логікою пізнавального процесу (індукція переважає над дедукцією); психологією пізнавального процесу (аналіз через синтез, асоціативний і евристичний механізми сприйняття інформації, зв'язок інтуїтивного і логічного способів мислення тощо); джерелом знання (опора на образ, наочність).

Професійна педагогічна інноваційна діяльність має свою специфіку, яка полягає, головним чином, у наступному: сукупності певних фізичних та інтелектуальних сил і здібностей педагога, завдяки яким він успішно здійснює доцільну ініціативну діяльність щодо виховання і навчання курсанта. Серед таких здібностей найважливішими є організаторські здібності, здатність до лідерства; своєрідності об'єкта педагогічної праці, який одночасно є суб'єктом цієї діяльності.

Інноваційна педагогічна діяльність спрямована на організацію процесу навчання у вищій школі у відповідності з вимогами суспільства. Для навчального процесу у вищій школі характерним є органічне поєднання навчального і науково-дослідного аспектів, підвищення активності і самостійної роботи курсантів. У педагогічній діяльності поєднується теоретична складова, пов'язана з розкриттям нових закономірностей, сутності науки, а також практична, спрямована на перетворення конкретних ситуацій, на розв'язання системи педагогічних задач. Викладач визначає мету та задачі навчання з конкретного предмету у взаємозв'язку з іншими навчальними дисциплінами; конкретизує зміст навчання, обирає доцільні сучасні форми і

методи, що сприяють активізації навчально-пізнавальної діяльності курсантів, форми і засоби контролю; формує творчі колективи навчальних груп; здійснює виховання кожного студента і стимулює потребу в самовихованні. Основними видами цієї діяльності є читання лекцій, проведення лабораторних, практичних, семінарських, розрахунково-графічних робіт, консультацій, заліків, екзаменів, рецензування і прийом захисту курсових робіт і проектів, керівництво практикою та навчально-дослідною роботою, керівництво магістерськими роботами та ін.

Серед компонентів інноваційної педагогічної діяльності в контексті вимог Болонського процесу особливо значущою є навчально-методична діяльність щодо підготовки навчального процесу, методичного забезпечення та удосконалення його [3, с. 114]. У вищому навчальному закладі передбачається понад тридцять конкретних видів навчально-методичної діяльності. В їх числі: підготовка до лекційних, практичних, семінарських занять, практичних і групових занять; розробка, переробка і підготовка до видання конспектів лекцій, збірників вправ і задач, лабораторних практикумів та інших навчально-методичних матеріалів, методичних матеріалів з курсових і магістерських робіт; поточна робота стосовно підвищення педагогічної кваліфікації (читання методичної і навчальної, науково-методичної літератури); вивчення передового досвіду з представленням звітності і рецензування конспектів лекцій, збірників задач і лабораторних практикумів; складання методичних розробок, завдань, екзаменаційних опитувальників, діагностичних тестів, тематики курсових робіт; розробка графіків самостійної роботи студентів; взаємовідвідування занять тощо.

Незважаючи на певні відмінності у трактовці явища, що визначається поняттям “інновації”, всі дослідження пов’язують його із наявністю нового, відмінного від того, що вже є. Узагальнюючи ці думки і результати досліджень, ми визначили інновацію таким чином: це процес і результат створення нового в будь-якій сфері діяльності людини.

Ґрунтом інноваційної педагогічної діяльності є професіоналізм. Важливими особливостями професіоналізму знань є: комплексність, тобто здатність викладача синтезувати інформацію з різних галузей науки у процесі викладання певного закону, тенденції, явища, поняття; особистісне забарвлення, тобто знання, „пропущені” через власну соціокультурну позицію, систему світоглядних переконань; формування знань одночасно на різних рівнях (теоретичному, методичному, технологічному).

Література

1. **Алексюк А.М.** Педагогіка вищої освіти України. Історія. Проблеми. - К: Либідь, 1998. - с. 372-380.

2. **Ван дер Венде М.К.** Болонская декларация: расширение доступности и повышение конкурентоспособности высшего образования в Европе // Высшее образование в Европе. - 2000.-Том XXV.- №3. – С.11.

3. **Кузьмина Н.В.** Понятие «педагогическая система» и критерии ее оценки: Методы пед. исследования: Учеб. пособие /Под ред. Н.В.Кузьминой - Л.: Изд. Лен. университета, 1980. – С. 112 – 123.

Kaminskaya A.V.

Forming of readiness of future teachers to innovative activity in higher educational establishment.

In the article a problem is examined forming of readiness of future teachers to innovative activity in higher educational establishment and determination of pedagogical terms and conformities to the law of decision of this problem.

Key words: innovational activity, professional readiness.

Відомості про автора

Каменська Алла Володимирівна – викладач ВП „Брянківський технологіко-економічний технікум Луганського національного університету імені Тараса Шевченка”.